

genus; sed litteræ etiam corticem præ eo sæpè sprevisse, et præcepta legis, non prout concepta sunt verbis, sed juxta mysticum sensum servasse, Eusebio affirmanti credendum est: « Quoniam, inquit, autem de sacrarum legum præceptis, et allegorico qui in se inest sensu discernimus, sequitur ut notemus genus et universum Judæorum in duas partes esse divisum, et multitudinem quidem legum præceptis, prout verbis concepta exstant, subjecisse; reliquam verò partem, eorum videlicet quorum firmiores mentes sunt, hæc necessitate solutos, ad divinorem quamdam philosophiam, et supra vulgi captum positam, et ad allegoricorum sensum, qui in lege reconditi sunt, investigationem animam adhibere voluisse. » Onkelos nobilissimum Mosis interpretem allegorias nonnullam persequi, et ipsa res clamat, et declarat. Aben-Ezra, allegoricis licet interpretationibus valde adversarius. Videant nunc Judæi recentiores, atque inprimis pervicacissimi inter ipsos Caraitæ, quantum ab hæc doctrina recesserint, dum legis verbis adhaerentes, mysticos sensus et allegoricis interpretationibus respiciunt: spreto majorum suorum more, quorum qui cordatiores erant, neglecta in multis, quoad litteræ sensum, lege, eadem juxta allegoricam ferè obsequabantur. Notabilis est inprimis clarissimi doctoris Aben-Ezrae audacia, qui in Dissertatione quadam, qua legis explanandæ diversos modos proposuit, eum solùm amplectitur, qui litteræ inhæret ac verba persequitur, allegorias omnes repudiat. Quanquam aliquibus Scripture locis inesse mysteria, ad eaque assurgendum esse fatetur cogitur. Et verò nisi de sua pertinacia remitteret hoc verporum genus, et multa quidem in lege littera exstat, et quæ non pendente nocte ni-gri.

9. Alcanus ad ethnicos, quorum plerique hoc genere delectati sunt. Homeri, ut dixi, poemata in allegorias jam olim à plerisque tracta fuisse, vel ex uno hoc, quod attuli, Platonis effato colligitur. Exstant enim Homericæ allegoriæ Metrodori Lampasæni; existant hodieque et illæ Heraclidis Pontici, et Porphyrii. Nonnullas etiam Plutarchus in libro de vitâ et poesi Homericâ proposuit. Idem in libro de audiendis Pœmatibus egregium earum exemplum affert, undè intelligas quos intrâ fines eas debuerit consistere, ne vel prægrederentur longius nimis curiosi et ingeniosi interpretes, mysteria Homero affingentes de quibus ne in somnis quidem cogitavit; vel in nudo verborum sensu hærerent. Longè verò plurimas reperias apud Eustathium. Notabile est illud Dionis Chrysostomi in Oratione de Homero, solum fuisse Homericis temporibus res naturales fabulis implicare. Adhuc res quoque pertinentes ad mores et ad politica, et cujuscumque tandem generis, figmentis dissimulare. Hieroglyphicæ Ægyptiorum, eorumque significationes retulit in litteris Chæremone, Augusti ætate. Nec multo post Cornutus Græcorum mythologiam nature rationibus accommodavit, eo libro, qui sub Pliniani nomine circumferitur. Ab utroque, Cornuto, et Chæremone, Græciorum mysteriorum allegoricè interpretandorum rationem, accepisse Origenem testificatur

octavo, his verbis Deum orat propheta: *Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tuâ; futurorum nempe præsignificationes.* Atque in sum verè clausi, significantes sermones, de quibus futurum prædicit Daniel, 12, 10, *ut neque intelligant omnes impii, porro docti intelligant.* Hoc argumentum eruditè prosecutus est contra Celsum Origenes noster, et libro quarto de Principiis, quem qui studiosè legerit, opere fructum feret. Unum hæc addam, quod jam suis locis monui, undè obhærentia Judæorum pertinaciâprehenditur, ipsos quantumvis exosos allegoricæ explanationes, eandem tamen admittente, ad eludenda vaticinia prophetarum, que in Christo Jesu *verè et legitime* completa sunt. Velut illud Davidis: *Foderunt manus meas, et pedes meos; tum istud: Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem; atque hoc etiam: Et dererunt in escam meam fel, et in siti meæ potaverunt me aceto; et id quoque Isaie: Et adde te in fedus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos caecorum, nonne et illud Zachariæ: *Eccc rex tuus veniet tibi justus et Salvator; ipse pauper, et ascendens super asinum, et super pullum filium asine; tum et illud ejusdem: Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.* Quæ *Abysso* Judæi pro arbitrio detorqueunt. Sed et inter novitios Judæos R. Manasse in opere de Resurrectione multis patrum suorum ineptias, in Thalmude Rabbinarumque libris consignatas, lectum ad allegoricum sensum, sese quo singulari tractatu accuratè spondet de allegoriis, que his scriptoribus continentur. Suis sibi denique gladio jugularunt ipsi, cum pervulgatum hoc inter eos usurpant effatum: *Ne unica quidem in lege littera exstat, et quæ non pendente nocte nigri.**

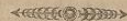
10. Nunc antequam manum tollamus de tabulâ, postulare locus, ut de ethnicorum oraculis disputaremus, que prophetice facultatis specie quâdam vulgi stoliditati diutissime illuserunt, et christianæ legis adversariis ad prædicationem veteris Testamenti vim oppugnandam argumentum præbere possunt. Nam si prophetias, quibus se tutatur, habet etiam mendacium et impietas, quid in his præsidii veritas collocabit? Verùm jam tum etiam cum maxime vigeret oraculâ, ita prolapsa erat eorum fides apud sancte mentis homines, ut nihil inter eos esset contemptus. Pythiam autem à Philippo corruptam, facere dicebat Demosthenes *ἐλαττωμένη*. Chrysippum superstitionibus valdè deditum, ut Stoicum decuit, oraculis totum volumen implexisse ait Cicero, *partim falsâ, partim casu verâ, ut fit in omni oratione sapientissimè; partim sterilitatis et*

Porphyrius. Edidit Papephatus Ægyptius: *Solutiones eorum que fabulosè dicta erant.* Totus est in hujusmodi fabularum Græcorum allegoriis evolendis Fulgentius Planciades. Quosdam et illarum anagagas scripsit Michael Pselus. At consumpsit futuritas temporis, Zenonis, Chrysippi, et Diogenis Babylonii libros, quibus fabularum historicarum à nugis et sæcietate, traduxerunt ad Physiologium, et Orphei ac Musæi nominibus præscriptas fabellas, tum et illas Homeri ac Hesiodi, ad sensus de Diis opiniones applicarunt. Vana sanè fuisset eorum opera, qui doctrinam suam velarunt figmentis, nisi fuissent qui dispellere tenebras, et arcaena creore studuissent. Imò verò fatendum est, quæcumque gens fabulatos habit, eandem et suos fabularum interpretes habuisse. Id quod de Assyriis et Arabibus Lucianus commemorat. Plura afferre poteramus in eam sententiam, si incerta res aut controversa ageretur. Satis profectò ex istis intelligitur metalepticum hoc interpretandi genus hebræis scriptoribus pariter et *τοῖς Ἰσραηλῆταις* acceptum ac familiare fuisse; ac iniquè porro facturos, si qui in nobis culpæ audeant, quod in aliis probare coguntur.

10. Nunc antequam manum tollamus de tabulâ, postulare locus, ut de ethnicorum oraculis disputaremus, que prophetice facultatis specie quâdam vulgi stoliditati diutissime illuserunt, et christianæ legis adversariis ad prædicationem veteris Testamenti vim oppugnandam argumentum præbere possunt. Nam si prophetias, quibus se tutatur, habet etiam mendacium et impietas, quid in his præsidii veritas collocabit? Verùm jam tum etiam cum maxime vigeret oraculâ, ita prolapsa erat eorum fides apud sancte mentis homines, ut nihil inter eos esset contemptus. Pythiam autem à Philippo corruptam, facere dicebat Demosthenes *ἐλαττωμένη*. Chrysippum superstitionibus valdè deditum, ut Stoicum decuit, oraculis totum volumen implexisse ait Cicero, *partim falsâ, partim casu verâ, ut fit in omni oratione sapientissimè; partim sterilitatis et*

obscuris, ut interpretes egerint interprete, et sors ipsa referenda sit ad sortes; partim ambiguis, et que ad diacriticum referenda sint. Audiamus præterea Origenem sic disputantem contra Celsum: « Possimus quidem, et si Aristotelis et Porphyreticorum scripta compilare, et velimus, non paucæ afferre ad ea hæbentia, que de Pythiâ et reliquis oraculis feruntur. Possimus quoque, si expræmamus que de hisdem rebus ab Epicuro, ejusque sectatoribus disputata sunt, ostendere, nonnullos Græcorum refellere et aspernari oracula, que per universam Græciam communi et tractatissimo usû, etiam cum admiratione recipiuntur. Vanitatem vero oraculorum aperte conficitur Porphyrius, rei apprime consultus, ut qui librum scriperat de Philosophiâ et oraculis petiit. Rem pluribus testimonio, tum exemplis ac rationibus confirmare præsumptum esset; sed cum Eusebius toto id libro Præparationis Evangelicæ sexto præstitit, amandari se illic lector benignus patiatur. Idem omnino de sibyllinis carminibus potandum est; non recentioribus istis, que circumferuntur et *αὐθιγὰς* vulgò damnata sunt, sed de antiquis etiam, quorum meminerunt veteres. Callidè, inquit Cicero, qui illa composuit, perfecti, et ut quodamque accidisset, prædictum videretur, et hominum et temporum delitio sine sublatâ. Adhibuit etiam latebram obscuritatis, ut idem versetur et aliâ in aliam rem posse accommodari videretur. » Et deinde: « Quamobrem Sibyllam quidem sepositam et conditam habeamus, ut id quod proditum est à majoribus, in jussu Senatûs ne legantur quidem libri, et valentique ad deponendas potius, quàm ad suscipiendas religiones. » Post operam ad scripturam illarum fulfillmentem demonstrandam utiliter à Blondello positam, in longiori argumenti lujus tractatione, nihil ingratus, lectori inultis labor poneretur. Quanquam et ea, que in contrarium attulit Joannes Crassetius, pietate insignis et doctrinâ, cum fructu et voluptate legi possunt.

ACOSTÆ VITA.

ACOSTA (Josephus), natione Hispanus, patriâ Methymnensis, à puero se Societati Jesu addixit anno salutis 1553, nondum expleto ætatis sue 14. Quatuor alios natu majores fratres habuit in eadem Societate. Hieronymum, Jacobum, Christophorum et Bernardinum, quorum postremus obiit Mexici 29 maii, anno 1615, ob virtutem eximiam cum insigni doctrinâ eo conjunctam, magno sui desiderio relicto. Vir fuit ingenio præstanti, acri judicio, labore indefesso, facundia doctrinâque excellens, qui omne disciplinarum genus didicit, et professus est. Primum de sua Societate Oceania Theologiam docuit; deinde in Occidentis solis Indiam navigavit anno 1574 et Perannam Societatis Jesu provinciam præpositus provincialis curam suscepit. In Hispaniarum rexit domum professum Vallisoletaam. Int. fuit Congregationi generali quintæ, ex dispensatione speciali cum jure suffragii. In Aragoniâ et Bæticæ provinciis visitatoris partes egit, et aliis etiam rebus dignis functus est. Demum Salmanticensis collegii habens cum teneret cum laude prudentiâ, integritatis, et doctrinæ, morbo oppressus mortalitatem exiit, die 15 Februarii, anno seculari 1600, ætatis sue 60, professionis quatuor votorum 50.

Scripsit: *De Christo Revelato Libros 9.* Romæ apud Jacobum Tornierum 1590, in 4°, et Lugduni apud Joan. Baptistam Baysson 1592; Salmantice, et Venetiis; — *De Temporibus Novissimis Lib. 4.* Ibidem apud eodem, iisdem annis; — *De naturâ Novi Orbis Libros 2* quos etiam Hispanicè vertit. — *Et De Pronuntiatione Evangelii*

apud Barbaros, sive de procurandâ Indorum salute Libros 6. Coloniae apud Arnoldum Mylium 1596 in 8°, et prius 1589 et 1595. — *Historia naturalis, et moralis Indiae Libros 7*, 1590 in 4°, et 1591 in 8°, et 1610 in 4°. Eos transtulit Italice Joannes Paulus Gallulius 1596 in 4° et Latinè Theodorus de Bry, inseruitque parti 9 suae *Historiae Occidentalis. — Concionum Tomos 5*. Gravi, et eleganti stylo, Salamanticae apud Joannem et Andream Renault, 1596 et sequenti in 4° et Venetiis, 1599, Coloniae 1600 in 8°. — *Concilium Linense lib. 5* digessit, et latinè conscripsit.

DE CHRISTO IN SCRIPTURIS REVELATO.

CAPUT PRIMUM.

UNIVERSAE SCRIPTURAE SCOPUM ESSE CHRISTUM.

Quisquis divinas et arcanas litteras legit, neque Christum novit, et cogitat, legere quidem potest; quod legit, intelligere nullo modo potest. Accidit enim ei necesse est, quod de eunuchio illo Aethiopico Lucas refert, qui cum Isaia praeclearissimum vatium de Christi passione volveret, atque ex eâ urbe revertetur, in quâ non ita pridem illa ipsa quae ille propheta commemorat, palam gesta perfectaeque essent, tamen à Philippo rogatus, an quae legeret intelligeret, professus est planè, se nisi id eunuchum esset nactus interpretem, intelligere minime posse. Quae hominis et humilis, et vera confessio, adjuncto pio discendi studio, saluam attulit ignorantiam quidem, sed veritatis cognitionem desiderant. Nam Christo, per Philippi ministerium annuntiatio, et prophetica oracula luce velut allata perspexit, et ipsum qui ibidem continetur, Christum amplexus, Evangelicam gratiam caelesti lavacro tinctus, assecutus est. Itaque prius discere oportet Christum, quam Scripturae sacrae arcana nobis penetranda existimemus, cum ne primus quidem aditus sine illo pateat, qui caelestis hujus litteraturae primum elementum se proficitur. Ego, inquit, sum a et o, principium et finis. Quod si impossibile est, privis elementis ignoratis, librum tenere, quo pacto caelestem doctrinam consequi quisquam poterit, Christum nesciens, qui, à primo sermonis initio usque ad summum, unus scopus est, ac veluti magni et pulchri corporis ipsa mens, quae sensuum, vitam, vires, decorem, atque omnia omnibus partibus administrat? In capite libri scriptum est de me, dicit in psalmo ipse Christus, quemadmodum Apostolus Paulus exposuit, qui finem legis eundem affirmat ad justitiam omni credentium. Quod si, ignorato fine cujusvis vel actionis, vel orationis, quid ret agatur, aut significetur, cognoscere penitus non possumus, sed haecamus proorsis, aut aliud pro alio cogitemus necesse est, quis non videt, si Christus est legis finis, legem sine Christo nihil aliud quam magnas tenebras legenti, periculosos errores intelligentiam sibi usurpanti allaturam? Sicut ergo, cum in narrantem aut sermocinantem aliquem

virum incidimus, cujus initium et institutum nescimus, quamvis multa audiamus parùm admodum aut nihil percipimus, estque nobis tota ipsa oratio insuavis et molesta, donec de quo sit sermo narratione doceatur, edocti verò pervenimus audimus, ac facillimè intelligimus, quòd summam totius orationis teneamus: ita sanè qui Christum Jesum in sacra Scripturâ cogitat, cum sibi non ita difficilem, tum verò dulcissimam experitur, adde utillissimam etiam, quamvis non ita multa illius evolvat. At Christum qui vel non credit, vel parùm cogitat, quamvis multa, ac proluxa Scripturarum spatia percorra, nihil is propemodum intelligit, nihil omninò fructus suavitatisque percipiet. Quare in omni legis divinae pagina sedulo Christum meditari, quaerere, et cogitare debemus. Ego sum via, veritas, et vita; et principium verborum tuorum veritas; et: In ipsa vita erat, et vita erat lux hominum. Neque est alia vita aeterna, nisi ut cognoscent homines te solum Deum verum et quem misisti Jesum Christum. Itaque universa non solum novi, sed veteris etiam Testamenti scripturae huc spectat, ut Christum agnoscat, fidelique obedientiam colatur, in eoque uno salus hominum sua esse intelligatur.

CAPUT II.

LEGEM EVANGELIO DECLARARI ET PERFICI.

Ex quibus fit, ut Testamenti veteris nulla sit ratio melior interpretandi atque intelligendi, quam novi ejusdem aeterni Testamenti cognitio. Quod enim illud annuntiat, hoc exhibet, quemadmodum Christus suos docuit, cum dixit: Nolite putare, quoniam veni solvere legem, sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec caelum et terra transeat, iota unum aut unus opax non preteribit à lege donec omnia fiant. Usque adeò exactè veteri respondet novum Test., legi Evangelicum. Et enim eximia pietatâ solet peritus artifex prius rudi materiâ delineare atque adumbrare formam, quam vivis postea perfectis coloribus exprimit, ac prius vestigia raderet impressa sequens, et perficiendo quodammodo delet, et delendo quodammodo perficit: ita evangelica gratia, olim praefigurata, legem et implet, et tollit. Nihil

enim illic praedictum est, nihil praesignatum, quod non sit hic exhibitum, atque perfectum. Quare nullo modo illa pugnant: Non veni solvere legem, sed adimplere; et: Lex et prophetae usque ad Joannem. Neque illa rursus: Evocati estis à Christo, qui in lege justificavit; et: Legem destrinximus? Absque, sed legem statimur. Etenim cum legis finis sit Christus, tunc maxime lex statuitur, cum Christus tenetur, tunc egregiè consistit, cum edito evangelio. An qui fornici futuro fulera praestruit, cum fuerit opus perfectum, conquiritur quòd perpetuae structurae supposita ad tempus materia cedat? Nonne hoc agunt, hoc expetunt fulera ipsa, ut moles cui fabricandae serviunt, perpetuâ firmitate consistat? Quòd si ipsa disjiciantur, opere absoluto, nulla est artificis accusatio. Utrumque enim ratione idonea excogitavit, atque inter se cohaerere fecit. Quod totum argumentum de lege et evangelio à Paulo preclaro est similè explicatum. Lex, inquit, pedagogus noster fuit in Christo. Notum est et quotidie fit, ut pueri nobiles ac regii severo pedagogo tradantur nutriendi quae instituendi, non ipsi quidem, sed patri potius, à quo hereditatem percepturi sunt, et in ejus disciplinam liberam atque ingenuam ex illa veluti servili, jam confirmatâ aetate et maturâ, transeant. Itaque et pater, et pedagogus optimè inter se conveniunt, quamvis pro diversâ puerorum aetate et capiti, diversam educationis formam teneant, atque ab hoc certè perficitur quicquid illius curâ rudioribus animis inchoatum traditur. Quare tantùm adest, ut lex et gratia pugnent inter sese, ut altera alteri perquam necessaria sit, ut lex preparet quòd gratia perficiat. Et vetus quidem Testamentum aut vix aut nullo pacto intelligi potest, nisi novum credatur. Ut novum verò credatur, magno opere confert vetus, in quo testata ea ipsa omnia, quae Spiritus idem in novo docet. Bene ergo Isaïas dixit: Nisi credideritis, non intelligetis, quod oporteat novum credere, ut vetus intelligatur. Bene quoque Salvator noster admonuit: Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi: de me enim ille scripsit. Nam revidetur justitia Dei ex fide in fidem, ut Paulus loquitur; id est, ex fide veteris in fidem novi Testamenti evangelicam.

CAPUT III.

EVANGELIUM LEGE ET PROPHETIS COMPLEBARI.

Hoc, ut divinam sapientiam, omnia consilio suo moderantem, decebat, Christus tenens, mirabile est dicti, quoties et quantâ diligentia fidem suam ex veteri Scripturae documentis asseruerit, confirmarit, astruxerit. Itaque jam cum impiis et infidelibus agens, jam cum suis mitioribus quidem et ad discendum bene paratis, sed tamen crassis adhaere, et parum ingenio promptis. Ac Iudeis quidem tùm Moysen suum objicit, quem aut oscitanter legerent, aut infideliter acciperent; propterâ scrutari jubet Scripturas, quodam ipse de illo testimonium perhiberet, et Davidem opponi de Christo cauentem: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Et cum accepisset Isaïa volumen, ac locum fortè aperuisset ex capite sexage-

simo primo, in auribus illorum tunc esse prophetiam illam impletam docuit, quòd ipse illo esset quem Spiritus Domini unxisset, atque ad evangelizandum pauperibus misisset, ut sanaret contritos corde, ut praedicaret redemptionem captivis, et caecis visum largiretur, et contractos dimitteret liberos, et tempus salutare Deoque gratum annuntiaret hominibus: quae omnia sanè ille egregiè praestabat, ut ipse rei veritatio evicti testimonium redderent, vel illos homines qui mox ipsum praecipitem acturi fuerant. Jam verò discipulos quàm frequenter, quàm dilucidè Scripturarum admo-net, atque in his praescribit, quae ab illorum et sensu et studio maxime aliena intelligebat, hoc est, de passione sua et morte et opprobrio crucis: Ecce, inquit, ascendimus Hierosolyman, et consummabuntur omnia quae scripta sunt per Prophetas de Filio hominis. Quae statim explicat: Tradetur enim gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur; et postquam flagellaverint, occident eum, et tertid die resurget. Atque alio loco: Quod scriptum est oportet impleri in me; et: Cum inquit deputatus est. Etenim ea quae sunt de me, finem habent. Et rursus: Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo. Mox etiam ad Petrum: Quomodo ergo implebuntur scripturae, quia sic oportet fieri? Et postquam à mortuis surrexit, duobus iter facientibus ac de ipso sermocinantibus sese conitem adjungens: O, inquit, stulti, et tardi corde ad credendum in omnibus quae locuti sunt prophetae. Nonne haec oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moysè et omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quae de ipso erant. Atque eadem die, Apostolis apparsens, repetit quae pridem de Scripturis in ipso complendis commonefecerat. Haec, ait, sunt verba quae locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia, quae scripta sunt in lege Moysi, et prophetis, et Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas, et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati, et resurgere à mortuis tertid die, et praedicari in nomine ejus penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes. Quae scripturarum intelligendarum Apostoli luce perfusi, sensi et Spiritu à Domino accepto, cum mysteria Christi vel narando traderent, vel disputando et scribendo docerent, ad fidem conciliandam Evangelio prophetarum oracula tanta ubique fecerunt, ut non dubitet Petrus ipsi colorum testimonio praefere, ad hunc modum scribens: Et hanc vocem nos quidem de caelo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem prophetarum sermonem, cui beneficiis attendentes, quia lucere incuit in caliginoso loco, donec dies clarescat, et lucifer oriatur in cordibus nostris. Ex qua re animadvertimus, cur sancti Evangelistae, Matthaeus praecipue ac Joannes passim, cum Christi res gestas referunt, eam testimonio veteris scripturae adhibenda sibi putent. Matthaeus quidem, cum virginis conceptum et partum narrat, cum ubero Christi natalem, tum puerorum caedem ab impio rege perpetratam, cum Christi ex Aegypto regressum, cum Joannis predicationem, cum